

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ÖMER SABANCI’NIN

“DTÖ VE AB’DEKİ GELİŞMELER IŞIĞINDA

21. YÜZYILDA TÜRKİYE TARIMI” RAPORU

TANITIM TOPLANTISI KONUŞMASI

10 Ekim 2005

Adana

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Möriksches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Milletvekili, Sayın Vali, Sayın Belediye Başkanı, Değerli Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği’ndeki Gelişmeler Işığında 21. Yüzyılda Türkiye Tarımı ve Çukurova Bölgesi” başlıklı seminerimize hoş geldiniz.

Serbest pazar ekonomisini benimseyerek dışa açılma yolunda önemli adımlar attığımız yaklaşık son yirmi yıllık sürede ekonomimizin sağlamlaştırılmasına yönelik reformları gerçekleştirmekte hayli zorlanmıştık. 2001 yılında yaşadığımız kriz kabarık bir faturayı önümüze getirdiği gibi artık tarım dahil olmak üzere ekonomimizin her alanında kapsamlı iyileştirmelerin yapılması gerekliliğini çarpıcı bir şekilde ortaya çıkarmıştı. Nihayetinde, Avrupa Birliği müzakere sürecinin başlamış olması, gecikmiş olan bir dizi ekonomik reformun önümüzdeki dönemde Avrupa Birliği politikaları çerçevesinde ele alınarak tamamlanmasını gerektirecektir. Türkiye’nin Avrupa Birliği müzakereleri çerçevesinde en önemli başlıklardan birisi hiç şüphesiz tarım olacaktır. Bugün, Türkiye ekonomisinde istikrarlı büyümede sürdürülebilirliğin sağlanması açısından çok büyük önem arz eden tarım sektöründe gerekli dönüşümleri tartışmak için bir arada bulunmaktayız.

Türkiye gibi eşsiz tarım potansiyeline sahip bir ülke için şu an sektörün bulunduğu nokta iç açıcı değildir. Tarım, temel besin maddeleri ve sanayinin hammaddeğini üreten bir sektör olması, istihdamdaki ve ihracattaki payı sebebiyle Türk ekonomisi için çok önemlidir. Tarımın Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payı, 2004 yılında %11.6’dır. 2004 yılı Avrupa Birliği rakamlarına baktığımızda, bu oran Avrupa Birliği üyesi 25 ülkede %2.1’dir. Yeni üye olan 10 ülkenin ortalaması ise %3.6’dır. İstihdam oranları ise Türkiye’de %34, Avrupa Birliği üyesi 25 ülkede %5.4, yeni 10 üye ülke ortalamasında ise %13.4’tür. Özellikle istihdam açısından bakıldığında alınması gereken önlemlerin aciliyetini, yapısal dönüşümün gerekliliğini net olarak ortaya koymaktadır. Ülke ekonomisine %11 seviyelerinde katkı yapan bir sektör, eğer toplumun %34’ünü istihdam ediyorsa, sadece sosyal bünyemiz açısından bile iyileşmenin sağlanması için elimizden gelen gayreti göstermemiz gerektiği çok açıktır. Tarımsal işgücü mutlak olarak azalmaktadır. Ancak, eğitim düzeyinin hala çok sınırlı kaldığı tarımsal işgücünün başka sektörlerle yönelmesi kısa zamanda çok gerçekçi gözükmemektedir. İşgücü niteliğinin eğitimle artırılması, hem tarımda verimliliği hem de iş gücünün, kırsal kesimde tarım dışı alanlarda ve kentlerde istihdam olanaklarını arttıracaktır. Zira, bilgi toplumuna geçişle birlikte tarımda modern üretim tekniklerini kullanarak yapılan üretim ile geleneksel üretimin iyice ayrışması kaçınılmazdır. Böylelikle tarım işletmeleri de sanayi işletmeleri gibi benzer organizasyon ve istihdam yapısı içine girmeye ve eğitilmiş iş gücü talep etmeye başlayacaktır. Buradaki geçiş dönemi iyi bir şekilde yönetilemediği takdirde, tarımdaki gizli işsizlerin kentlerde açık işsizliğe dönüşmesi ve sosyo-ekonomik sorunların daha da artması kaçınılmaz olacaktır.

Tarımda dönüşümü, yeniden yapılanmayı sağlayamadığımız takdirde, ne büyümeden, ne istikrardan, ne sosyal refahtan söz etmemiz mümkün değildir. Tarım, 3 Ekim’de başlayan Avrupa Birliği ile müzakere sürecinde de Türkiye’nin en çok zorlanacağı konulardan biri olacaktır. Öte yandan, Dünya Ticaret Örgütü, 1 Ağustos 2004 tarihinde, Genel Konsey’de yer alan 147 ülke temsilcisinin oybirliğiyle kabul edilen, ve “tarihsel” olarak nitelenen “Temmuz 2004” kararını açıklamıştır. Karar metninde tarım beklendiği üzere uzlaşması en zor konuların başında gelmiştir. Türkiye’nin tarım alanında hem Dünya Ticaret Örgütü hem de Avrupa Birliği nezdindeki müzakerelerde beklenti oluşturabilmesi, veya müzakere pozisyonunda değişikliğe gidebilmesi için tarım reformu uygulama, amaç ve yöntemlerini somutlaştırmalı, Dünya Ticaret Örgütü kurallarına uygun tarım desteklerini azami ölçüde devreye sokarak seçilmiş ürünlerde tarımsal verimlilik artışını sağlamalı ve buna bağlı olarak tarıma dayalı sanayi ürünlerine ilişkin stratejisini şekillendirmelidir.

Ancak, Cumhuriyetimizin ilk dönemi dışında Türkiye’nin ekonomik ve sosyal yapısında önemli bir yere ve ağırlığa sahip olan tarım sektörünün önemi göz ardı edilmiş ve tarım uzun vadeli stratejik bir bakış açısından yoksun bırakılmıştır. Tarım politikaları, stratejik bir vizyonla belirlenmek yerine diğer alanlardaki politikalara bağımlı kılınmış, tarıma yaklaşım genelde sık değişen iktidarların siyaset alanlarına hapsedilmiştir. Tarımın birikmiş sorunlarının temelinde, hiç kuşkusuz ki, destekleme

yöntem ve araçları gelmektedir. Türkiye’de uygulanan tarım destekleme sisteminin hacmi ve etkinliği yıllardan beri tartışma konusudur. Son 35 yılda tarımsal katma değerin yıllık ortalama büyüme oranının %1.1 olması etkinlik sorununu öne çıkarmaktadır. Türkiye’de bugüne kadar uygulanmış olan tarım politikalarının sonuçları, üretimin serbest piyasa koşullarına göre gelişmesini engellemiş, siyasi kaygılarla açıklanan taban fiyatlarına göre oluşan üretim yapısı sadece tarımsal çıktıyı girdi olarak kullanan sektörleri değil, ülkenin rekabet gücünü de aşağıya çekmiştir. Ülke ekonomisi açısından ortaya çıkan bu olumsuzluğa rağmen uygulanmış olan destekleme politikaları çiftçinin ve köylünün refah seviyesini de artırmamıştır.

Değerli Konuklar,

Türkiye’de tarım sektörünün şu an bulunduğu yere razı olmak mümkün değildir. Yapısal dönüşümlerle tarım ve hayvancılıkta verimlilikte ciddi bir sıçrama, tüketici refahında artış ve dış dengede iyileşme yakalanması mümkündür. Bu amaçla, Türkiye ulusal ihtiyaçları, Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası’na uyum yükümlülüğü ve Dünya Ticaret Örgütü nezdindeki taahhütleri ile uyumlu olarak rasyonel, etkin, örgütlü, rekabet gücü yüksek ve sürdürülebilir bir tarım sektörü yaratmaya çalışmalıdır. Avrupa Birliği müzakereleri tarım konusunda çetin geçecektir. Çünkü Avrupa Birliği ile kıyaslandığında, pazarımızın daha korumalı, tarım ve tarıma dayalı sanayimizin rekabet gücünün daha düşük ve tarımsal ticaret yapımızın entegrasyonunun daha sınırlı olması, Türk tarımı için Avrupa Birliği bütçesinden ayrılacak ödenek tutarının yüksek olmasını gerektirecektir.

Türkiye’de tarım politikalarından söz edince, konu mutlaka bölgesel kalkınma konularına da uzanıyor. Çünkü Türkiye’de ekonomik aktivitenin dağılımına baktığımızda, ancak bazı kentlerimizde bir çeşitlilik olduğunu görüyoruz. Bölgelerimizin çoğunluğunda tarım ve tarıma dayalı sanayiler ön planda. Bu da, tarım sektörünün bölgesel kalkınma politikalarının tasarımı da ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Avrupa Birliği’nde de son dönemde bölgesel ve kırsal kalkınma boyutunun daha da güçlendiğini biliyoruz.

Adana SİAD tarafından Şubat ayında düzenlenen Doğu Akdeniz Bölgesel Kalkınma Toplantısı’nın özet bulgularına göre, Doğu Akdeniz Bölgesi’nin kalkınmasında tarım sektörünün büyük rolü olması gerektiği görülüyor. Zira bu bölgede işlenen alanların Türkiye toplam işlenen alanları içindeki payı % 7,12, tarımsal üretim içindeki payı ise % 13,38’dir. Bu iki oran bölge topraklarının verimliliğini açık şekilde göstermektedir. Verimliliğin ana nedeni de bölgenin, sulama bakımından, göreceli olarak daha şanslı, toprak ve iklim koşullarının daha elverişli olmasıdır. Bu bağlamda, bölgenin tarımsal ekolojisine uygun ürünlerde derinlemesine uzmanlaşma sağlanması ve özellikle gıda sanayiinde bölgenin daha ileri teknolojilerle katma değeri yüksek tarım ürünlerine ağırlık vermesi, sadece Adana değil, civarındaki yörelerde de bölgesel kalkınmayı güçlendirecektir.

Değerli konuklar,

TÜSİAD, tarımı, Türkiye’nin sosyal ve ekonomik istikrara ulaşmasındaki en öncelikli sektörlerden biri olarak görmektedir. Tarımda arzulanan yapısal dönüşümün gerçekleşmesi, bu yönde geniş bir toplumsal mutabakatın mevcudiyetiyle mümkün olacaktır. TÜSİAD tarım konusunda yapmakta olduğu çalışmalarla sürdürülebilir ve etkin bir tarımsal politikanın oluşturulmasına katkı sağlamayı ve Türkiye tarımında arzu edilen dönüşümü hızlandırmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, tartışmayı tüm bölgelere yaymak ve tarımdaki dönüşümün bölgesel boyutunu geliştirmek üzere tasarladığımız toplantı dizisini Çukurova bölgesi ile başlatmış bulunuyoruz.

Bugün bir araya gelmemize öncülük eden, Adana SİAD Yönetim Kurulu’nu Yönetim Kurulu Başkanı Süleyman Onatça ve TÜSİAD Tarım ve Gıda Çalışma Grubumuzu da Çalışma Grubu Başkanı Aziz Köseoğlu şahıslarında teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, kıymetli görüşlerini bizlerle paylaşacak olan katılımcılara da teşekkür ediyorum. Seminerimizin, dünyada değişen tarım politikaları çerçevesinde Türkiye ve Çukurova tarımının uzun dönemli hedeflerini ortaya koyması hususunda yol gösterici olacağını umuyor, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.